

BOABE DE GRÂU

ANUL V, 1934

REVISTA DE CULTURĂ

N-rul 4

CUPRINSUL

SECȚIA STAMPELOR DELA ACADE-
MIA ROMÂNĂ (cu 19 figuri) . . . de *IOAN C. BĂCILĂ*
TIPOGRAFIA HONTERUS DIN BRA-
ȘOV (1533) (cu 16 figuri) de *HERMANN TONTSCH*

IN JUGUL DOMNULUI (VIII) . . . de *IOSIF NYIRŐ*
(cu 7 figuri de *B. Szabó*) din ungurește de *Ilie Dăianu*

CRONICA. *Cărți, conferințe, congrese, expoziții*: Geniul rural; Cuvinte re-
gești; Legăturile cu Franța; Salonul Oficial; „Convorbiri Literare“.
Turism, sport, educație fizică: Delta Dunării; Case de adăpost.
(Cu 17 figuri).

Planșă colorată: Maria Bibescu Doamna, născută Văcărescu (1846—47),
portret de *C. Lecca* (1810—1887)

Redactor: *EMANOIL BUCUȚA*

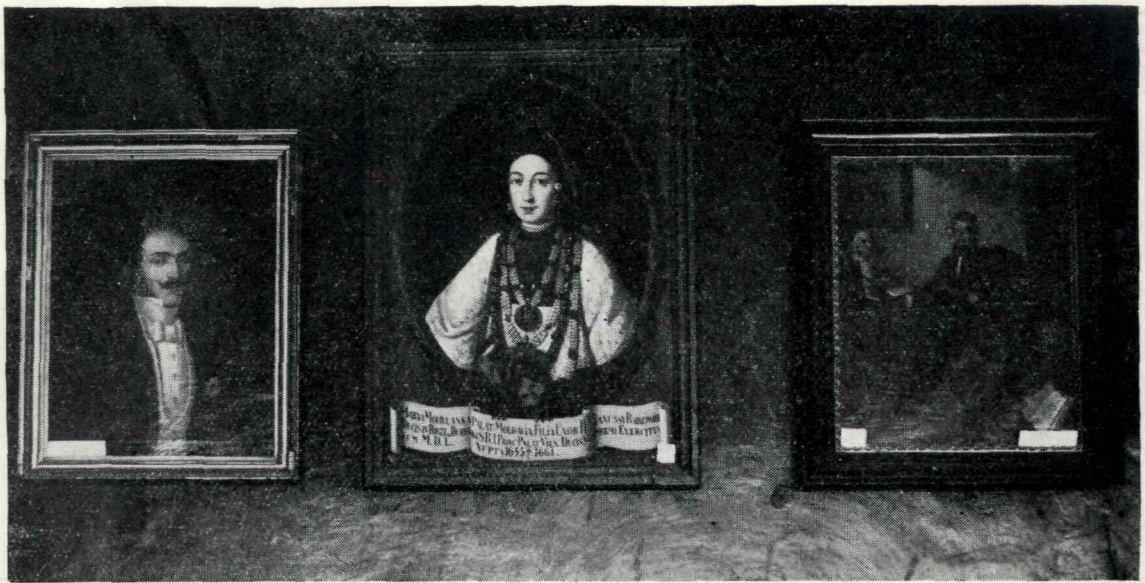
Un exemplar 25 lei

Abonamentul pe an 280 lei

REDACȚIA:
DIRECȚIA EDUCAȚIEI
P O P O R U L U I
B U C U R E Ș T I , I I
Str. General Berthelot, 28

EDITURA:
MONITORUL OFICIAL ȘI
IMPRIM. STATULUI
ADMINISTRAȚIA:
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI, V
Calea Șerban-Vodă, 133—135

Sala de Expoziții a Academiei Române

Peretele de sus: Grigore Ghica, Domnul Moldovei (1849—1856); Maria Radzivil, fiica lui Vasile Lupu, copie după un tablou al vremii, din Polonia; Autoportretul lui G. Asachi tânăr

SECȚIA STAMPELOR DELA ACADEMIA ROMÂNĂ

Academia Română își ia începutul în anul 1866, când în luna Martie, Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, C. A. Rosetti, face referatul cu Nr. 1140 către Consiliul de Miniștri pentru formarea « Societății literare române ». La 1 Aprilie 1866 Locotenența Domnească dă decretul cu Nr. 582 prin care s'a promulgat regulamentul pentru formarea « Societății literare române » și la 1 August Societatea literară trebuia să-și înceapă activitatea, dar din cauza holerii ce bântuia atunci în țară, s'a amânat pentru 1 August 1867, când s'a și întrunit în urma decretului domnesc al regelui Carol I¹⁾.

În primele ședințe Societatea și-a întocmit statutele și își dă numele *Societatea Academică Română* pe care l-a purtat până în 1879. Legea din 29 Martie 1879 declară Societatea Academică Română de *Institut Național* sub denumirea de *Academia Română*²⁾.

¹⁾ Comemorarea acestui eveniment cultural s'a fixat într-o litografie 53 × 39 cm. *Inaugurarea Societății Academice Române în București 1/13 August 1867*. Litografiat în Pesta la *Deutsch*. Proprietariu și editoriu *Iosifu Vulcanu*. S'a dat ca premiul IV la « Familia ». Semestrul II 1868. Această litografie s'a dăruit Academiei Române de Amos Frâncul la 7 Iulie 1933.

Alta este o fotografie 21 × 15,5 cm.: *Membrii Societății Academice Române 1/13 August 1867*.

²⁾ Aceste date informative sunt luate din « Raport asupra

Scopul Academiei era studiul limbii române și istoriei naționale cu strângerea și publicarea de documente « spre a face dintr'însa un izvor bogat de informațiuni pentru luminarea trecutului neamului românesc ».

Pentru lucrările ce trebuiau făcute, încă dela început Academia Română a căutat să-și formeze o bibliotecă pentru înlesnirea cercetării membrilor ei și altor persoane de studii și atunci s'a simțit nevoie să se strângă și materialul ajutător al istoriei Românilor: manuscrise, documente, monete vechi românești, hărți geografice, stampe, portrete, etc.

Începutul secției Stampelor se face cu donațiunile lui A. Papiu Ilarian și continuate cu altele date de membrii Academiei sau cumpărate.

Făcând un rezumat asupra acestor colecții dela 1867 până la 1892 — când se împlinesc 25 de ani de activitate a Academiei Române, putem să dăm următoarea listă a creșterii acestor colecții.

În anul 1872 V. A. Urechia dăruiește stampe și în anii următori 1874-75, donatori sunt A. Papiu Ilarian, Dimitrie C. Sturdza-Scheianu (cu 18 stampe) și Dimitrie A. Sturdza¹⁾.

activității Academiei Române cu ocaziunea serbării de 25 ani a existenței sale, 1866—1891 » de D. A. Sturdza. *Analele Acad. Române. Seria II. Tomul XIII, 1890—1891*. Desbaterile, pp. 193—196.

¹⁾ În discursul de recepție a lui Anastase Fătu « Despre

Carmen Sylva la lucru între domnișoarele de onoare

In ședința Academiei Române din 7 Septembrie

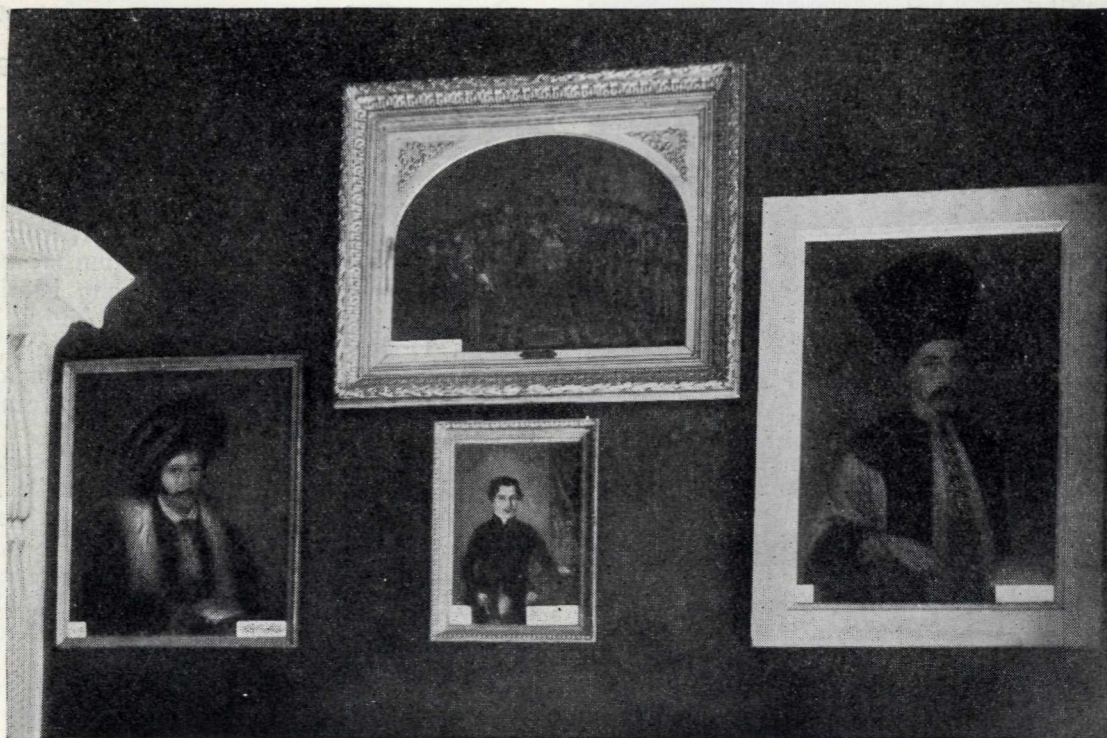
încercări făcute pentru dezvoltarea științelor naturale în România». Analele Societății Academice Române 1872, pp. 151—152, arată că în Biblioteca Centrală din București

1877, Alexandru Odobescu dăruiește 32 fotografii cu monumente din Bucovina și 4 acuarele copiate

se găsesc 411 stampe. Mai târziu, în 1901, Biblioteca centrală trece la Academia Română.

Sala de Expoziții. Peretele de Miazăzi: sus, Intrarea Regelui Ferdinand în București (1918); Lunca dela Mircești, pictură de Maria Bogdan, fiica lui Vasile Alexandri; Domnița Alina Știrbei, fiica Domnitorului Barbu Știrbei; Barbu Dimitrie Știrbei, ca Ministru al Treburilor dinăuntru; jos, Aga Mihăiță Filipescu; Alecu Ghica, mare logofăt, tatăl Domnitorului Moldovei Gr. Ghica; Iordache Filipescu, mare Vornic și mare Ban

Sala de Expoziții. Peretele de Miazănoapte: sus, Investitura lui Mavrogheni (1786); jos, Valștain, profesor de desen la Colegiul Sf. Sava; Gr. Pleșoianu, profesor craiovean; Istorical Dionisie Fotino

după originalele aflate în depozitul Statului Major din Paris, date lui de Locot. Colonel E. Pencovici, reprezentând: Un pandur, un general de panduri, un Valach [Muntean] și un Moldovean.

Prin aceste donațiuni colecția se mărește cu încă 92 stampe și hărți. Până în anul 1885 materialul acesta merge mai încet, ca prin anii următori să crească mai mult. Astfel în 1887 Mitropolitul Moldovei dăruiește un album cu fotografii reprezentând vederi din biserica Mitropoliei din Iași în urma restaurării; Arhitectul A. Lecomte du Nouy dăruiește 33 fotografii reprezentând mobilierul așezat în restaurata biserică Curtea-de-Argeș. În 1888 Grigorie Ștefănescu dăruiește 5 coale din Harta geologică a României, publicată de Serviciul Geologic; D. A. Sturdza dăruiește un album cu fotografii reprezentând biserica Curtea-de-Argeș. În 1889 V. A. Urechia dă harta Moldovei din 1797 publicată de Rigas în limba greacă și D. A. Sturdza dă desene de Gheorghe

Călăreț român, gravură din Bruyn, *Diversarum gentium armatura equestris*, 1606

Asachi cu scene și costume din Moldova. Intre ele este și primirea făcută primului regiment muntean la Socola, la intrarea lui în Iași, în timpul lui Cuza-Vodă. În 1890 Grigorie P. Olănescu dă harta vamală a României făcută de el. În 1891

Ministerul Instrucțiunii Publice trimite 4 fotografii cu vederea Liceului Internat din Iași; Episcopul Ghenadie al Râmnicului dă un album cu fotografii cu monumentele istorice din județul Vâlcea, și Dimitrie A. Sturdza dăruiește 37 de

Maria Mudura, dela Vadu Crișului, după o pictură de Füressery Magda (femeia care a dat să bea apă Regelui Carol II în 6 Iunie 1930, la întâiul popas cu avionul în țară)

portrete române și străine, 5 stampe și 3 hărți cu privire la Muntenia.

În raportul lui, D. A. Sturdza, Secretar General al Academiei — din 1891 — spune: « Colecțiunea de charte, de stampe și portrete vechi este dezvoltată în același spirit ca și celelalte; adică și ea este compusă mai ales din bucăți privitoare direct sau indirect la istoria noastră națională: portrete de ale Domnilor și altor persoane istorice ale Românilor și ale popoarelor vecine: Turci, Tătari, Poloni, Unguri, Ruși, întru cât mai ales acești străini au avut vre-o atingere cu României; de asemenea, Vederi și planuri de cetăți și orașe din țările române și din cele vecine »¹⁾.

Tot raportul spune că « aceste colecțiuni, de cea mai mare însemnătate pentru studiile istoriei naționale, s'au format mai ales în ultimii 12 ani, mai mult prin donațiuni »²⁾.

Comisia Bibliotecii în raportul ei asupra progresului bibliotecii pe anul 1890-91 arată că la acea dată colecția de stampe, hărți este pe cale de organizare³⁾.

¹⁾ D. A. Sturdza, *op. cit.*, p. 213.

²⁾ D. A. Sturdza, *op. cit.*, p. 212.

³⁾ Anal. Acad. Rom. Tomul XIII. Desbaterile 1890—1891, p. 172.

Între anii 1892—1895, numărul hărților, stampelor și portretelor se mărește și printre donatori se numără Regele Carol I, care dăruiește portretul lui Vasile Alecsandri —, D. A. Sturdza, V. A. Urechia, B. P. Hasdeu, General St. Fălcoianu, Dr. C. I. Istrati, D. C. Olănescu, Preotul Dimitrie Dan, N. Kretzulescu. În anul 1895 Academia Română cumpără 3 hărți, 19 stampe și 54 de portrete (fotografii și litografii).

Prin legea din 11 Aprilie 1901 Biblioteca Centrală din București se încorporează la Academia Română cu toate hărțile, stampele și portretele ei.

În anul 1904 Martie 19 se face legea și regulamentul pentru a se trimite și lucrări de litografie, fotografie, planșe, note muzicale, în câte două exemplare Academiei Române, Bibliotecii Centrale din Iași și câte un exemplar Fundației Universitare Carol I din București, ceea ce legea din 1885 nu prevăzuse în mod precis¹⁾.

După război, Academia Română a cerut aplicarea legii și asupra teritoriilor noi și în 19 Decembrie 1922 «Monitorul Oficial» publică un articol de lege pentru completarea art. I din legea din 1904.

Datorită legilor făcute în 1885 și 1904, autorul moral fiind d-l Profesor I. Bianu, Bibliotecarul Academiei Române, colecțiile acestei secții au crescut foarte mult și mai cu seamă după 1919 s'a simțit nevoia ca ea să se organizeze definitiv²⁾. Începutul l-a făcut răposatul profesor Octav Lu-goșianu, după planul dat de d-l I. Bianu.

În acest timp diferite colecții au intrat la Academia Română, fie prin cumpărare sau donații, astfel sunt: Colecția lui Gr. N. Manu, cumpărată

în vara anului 1923, cuprinde vederi din Oltenia, Colecția Generalului E. Pencovici, Colecția de hărți a inginerului Stavrake Nicolescu din 1845, a lui Baron Barbu Bellio, Grigorie Em. Filipescu, Colecția Colegiului Sf. Sava intrată în 1901 odată cu Biblioteca Centrală, Colecția lui Virgil Pleșoianu, St. Sihleanu și Colecția de fotografii a lui Niculae Densușianu cu tipuri, costume și vederi din România, Italia, Peninsula Balcanică, fotografiile care cea mai mare parte le-a folosit în lucrarea lui Dacia Preistorică.

Afară de aceste colecții au făcut donații de multe stampe, hărți, portrete, vederi: Gh. Adamescu, Prof. I. Bianu, D-na Bachelin, I. Bunescu, directorul revistei «Critica», D-ra Constanța Grecescu, G. Balș, Const. I. Karadja, Fotografatul Franz Mandy, Iuliu Moșil, L. Mrazec, D. N. Svilokossitch, G. Vâlsan, S. Mehedinți.

D-l I. Bianu în ședința Academiei Române dela 18 Mai 1920 arată că materialul acestei secții devenind destul de bogat s'a stabilit în amănunte

Lăncer moldovean, cromolitografie de G. Asachi (1855)
(18×23)

¹⁾ Legea din 1885. Art. I. — Fiecare tipograf este obligat a remite din orice carte, broșură, ziar sau orice altă tipărire ce se va executa în atelierul său câte trei exemplare Bibliotecii Centrale din București, Bibliotecii Academiei Române și Bibliotecii Centrale din Iași.

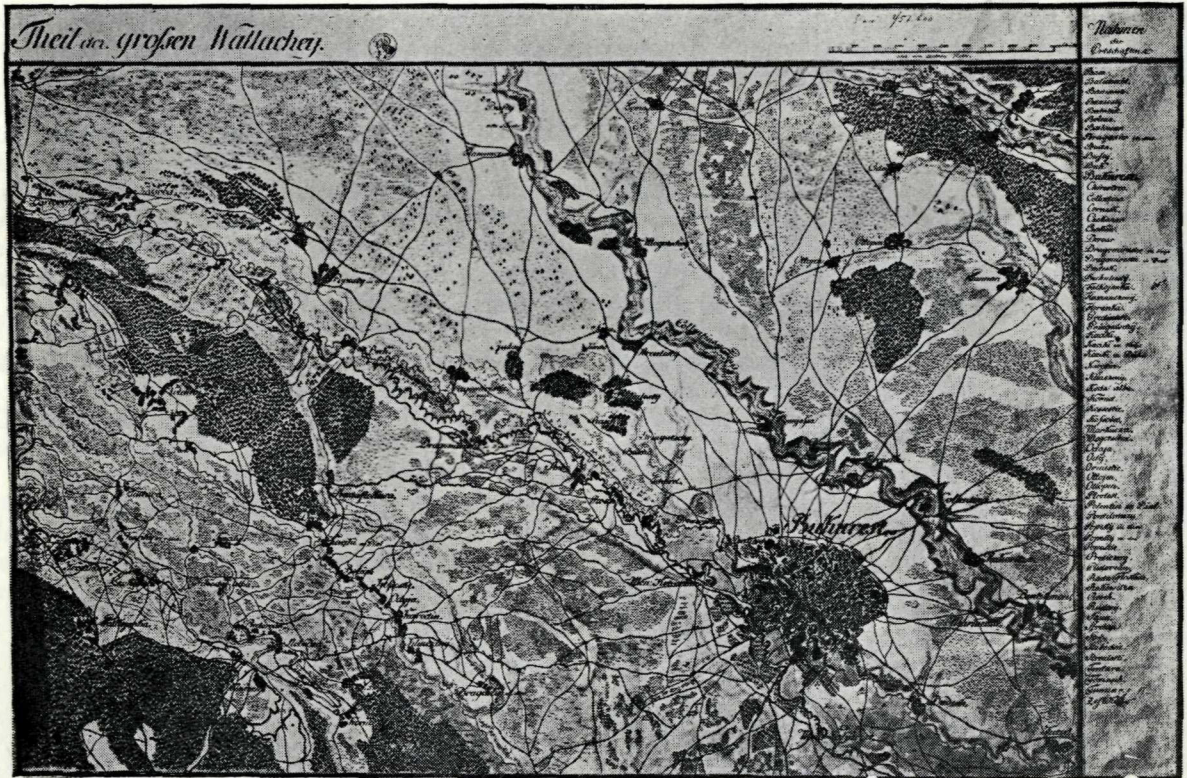
Legea din 1904. Art. I. — Proprietarul oricărui atelier de arte grafice: tipografie, litografie sau orice procedeu de arte grafice, este obligat să trimită din orice carte, broșură, revistă, ziar, note muzicale, hartă geografică, planuri, stampe, portrete, tablouri, foaie volantă și orice altă reproducere, câte două exemplare Bibliotecii Academiei Române din București, câte două exemplare Bibliotecii Centrale din Iași și câte un exemplar Fundației Universitare «Carol I» din București; iar aceste biblioteci sunt obligate să le primească și să le păstreze în depozitele lor.

Din orice planuri, stampe, portrete, tablouri sau din orice reproducere artistice care se execută nu prin tipar, ci prin alte proceduri grafice, ex. prin fotografie, se trimite de asemenea numărul de exemplare arătat la aliniatul I, atât când ele constituiesc părți sau sunt suplimente ale unei lucrări din cele dela alin. I, precum și când sunt multiplicat spre a fi puse separat în comerț.

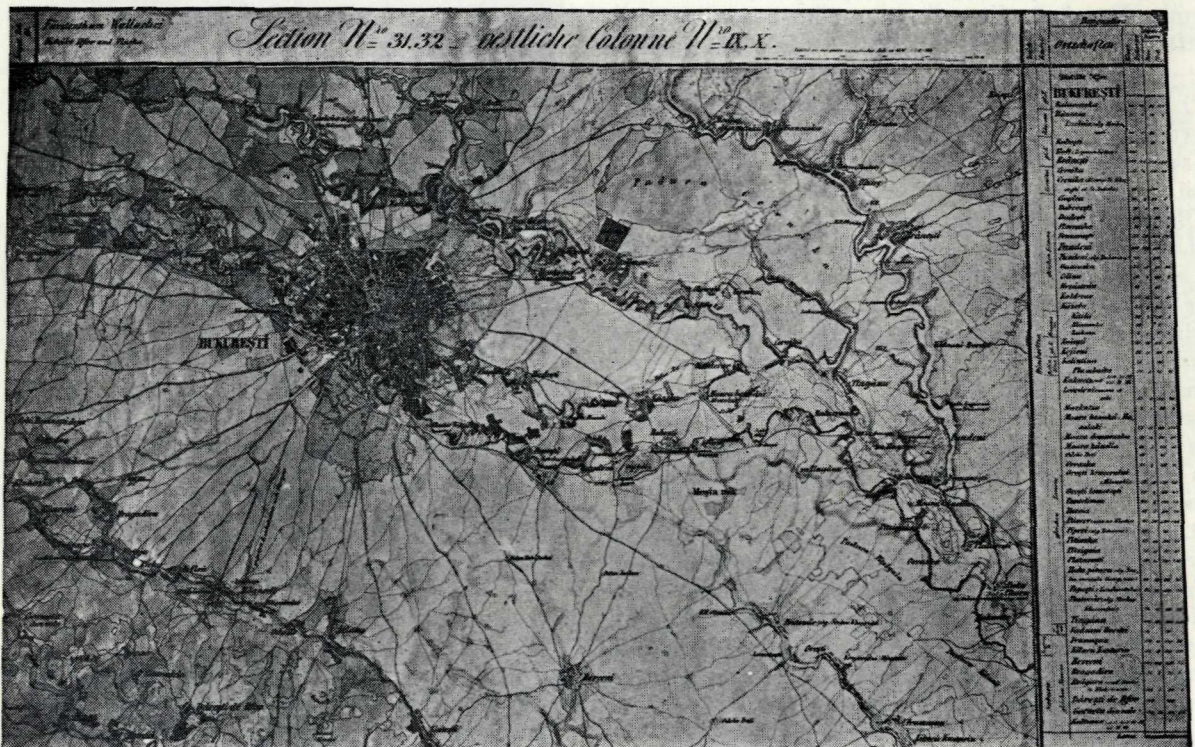
²⁾ Pentru creșterea colecțiilor de stampe, hărți, portrete, se pot consulta *Analele Academiei Române. Desbaterile dela 1892—1934 și Creșterile Colecțiilor dela 1905—1919.*

un plan definitiv de organizare, lucru ce s'a făcut și se continuă acum după acel plan.

Această secție cuprinde: A) *Hărți și atlase*, B) *Stampe* cu subdiviziuni după natura conținutului: Portrete, Istorie militară, Etnografie, Ico-

Din Harta Munteniei făcută de Austrieci în 1790 (69×45)

Din Harta Munteniei făcută de Austrieci în 1856 (72×45)

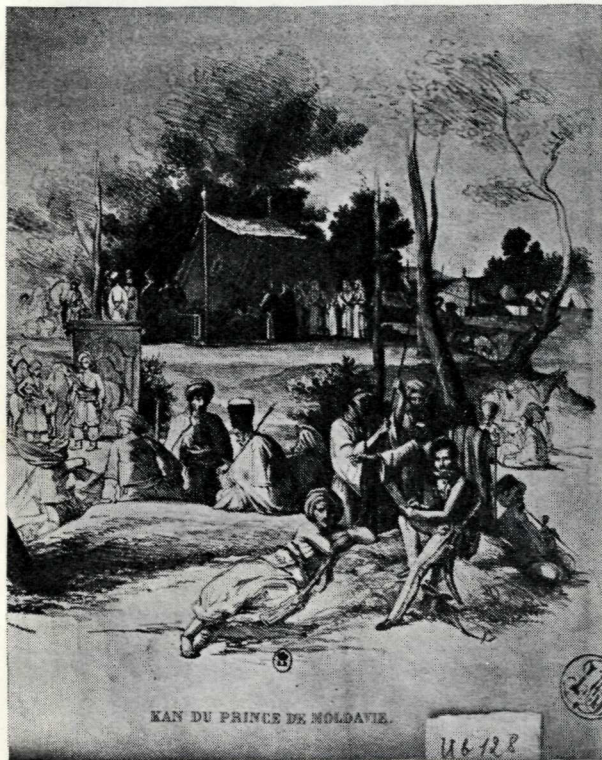
Târg de Sfânta Vineri în Iași, litografie de *J. Rey* (1845) (24 × 17)

Țărani valahi dela Porțile de Fier, dintre Banat și Transilvania, cromolitografie de *G. Hering* (1838) (38 × 27)

nografie, Artele plastice, Arhitectură, Genealogie și Heraldică, Vederi, Varia și Albume.

Numărul lor sunt: Atlase 585, Hărți murale 55, Hărți în foi 1.565, Portrete 3.944, Istorie militară 903, Etnografie 1.677, Vederi 836, Iconografie 360, Heraldică 110, Artele plastice 1.875, Arhitectura 1.842, Albume 715, Varia 40.

Popasul Domnului Mihai Șuțu al Moldovei (1819—1821), cromolitografie după Louis Dupré

Academia posedă tablouri (picturi) care sunt expuse o parte în sala de expoziție și celelalte în diferite săli. Numărul tablourilor este de 225. Dacă se adaugă cărțile poștale ilustrate (2.000), calendarele de perete-foi volante (250) și notele muzicale 1.840 bucăți, această secție are o mare însemnătate pentru cercetători.

Din materialul care se găsește în această secție amintesc numai câteva lucrări.

Albume. Albumul oștirii românești 1852. Caricaturi de *Constantin Jiquidî*. *Bruyn*, Diversarum gentium armatura equestris. Amsterdam 1606. *Domenicus Custos*, Atrium Heroicum 1602. *Breviarium Grimai* 12 volume. Albumele pictorilor francezi cari au trecut prin țara noastră: Hector de Béarn, Raffet, Bouquet, Louis Dupré, Théodore Valerio. Albumele unor pictori englezi cari și ei au fost prin țara noastră: George Hering, Robert Ainslie — fost ambasador la Constantinopol — albumul lui a fost desenat de Luigi Meyer.

Desenurile lui *Gheorghe Asachi*, când a fost la Roma în 1808—1810, Album cu reproduceri fotografice de portrete vechi — Domni și boieri români — după originale în ulei din colecția familiei Manu. *Dimitrie Comșa*, Din Ornamentica română, Album de creștături în lemn. Albumul Carelor simbolice la încoronarea regelui Carol I 1881 de *Elias Grassiani*. *Paul Gore*, Albumul ornamentelor de Covoare moldovenești din Basarabia. *Erich Kolbenheyer*, Motive ale industriei casnice de broderii din Bucovina. *Carol Szathmari*, Album cu fotografii și cu cromolitografii cu vederi din țară. *Iacob Alt*, Donau-Ansichten vom Ursprunge bis zum Ausflusse in's Meer. 1828. *N. Iorga*, Portretele Domnilor români. *Zettler*, Glas-Gemälde in Castel Pelesch zu Sinaia.

Hărți. Atlasul lui *Gabriel Bodenehr* 1688. *Gerard Mercator*, Atlas Minor 1628. Harta Munteniei, Moldovei și a Bulgariei ridicată de Ruși în 1828, 1834 și refăcută în 1853, găsită de d-l Profesor Universitar G. Vâlsan în biblioteca regală din Berlin. *Ioseph Scheda*, General charte von Europa, edițiile 1845-47 și 1872. *Iohannes de Lipszki*, Mappa generalis regni Hungariae 1806. Harta Munteniei de *Stolnicul Cantacuzino*, Padova 1700. *Carol Beghenau*, Hărțile grănițarești ale Munteniei spre munte și spre Dunăre, 1845—1856. *Iohannes Honterus*, Chorographia Transilvaniae, 1532. Harta Munteniei ridicată de Austriaci în 1790 de colonelul *Spech* și altă hartă a Munteniei ridicată tot de Austriaci în 1854-56 în timpul ocupațiunii austriace sub conducerea colonelului *Fli-gely*. *Rigas*, Harta Munteniei și a Moldovei din 1789, Atlasele lui *Seutter*, *Homann* și a lui *Abraham Ortelius* din 1580.

Materialul de hărți pe care-l posedă Academia dă posibilitate cercetătorului să se orienteze și să studieze anumite chestiuni ce privesc pământul românesc.

Astfel sunt hărțile istorico-militare pe care se pot urmări diferite faze ale unor lupte și în special epoca dela 1788—1790. În acești ani sunt luptele între Austriaci și Ruși contra Turcilor și se fac hărți bune și precise pentru a se urmări acțiunea militară.

Se găesc: 1. Plan der am 31 Augusty 1788 bey Beschesty in der Moldau etc. Arată situația trupelor la satul Belcești pe râul Bahlui; 2. Carte der Attaque bei Botuschani. Arată situația trupelor la Botoșani; 3. Lager bey Podu Beysedei. Dă porțiunea între Bacău și Valea Seacă; 4. Plan der affaire bei Valesacka den 19-ten April 1789. Este o complectare a hărții «Lager bey Podu Beysedei»; 5. Plan von der moldavischen Hauptstadt Iassy und ihrer Gegend; 6. Plan à la Vue, du passage de la Putna la nuit du 31 Juillet au 1 Août et de la Bataille de Focvani gagné par les Troupes Imperiales aux ordres de S. A. le Prince de Saxe-Cobourg; 7. Plan von der Haupt-

Colecția Academiei Române

Uleiu, 75×83

Maria Bibescu Doamna, născută Văcărescu (1846—47), portret de C. Lecca (1810—1887)

schlacht an dem Rimmnick Fluss den 22-ten September 1789 zwischen Tirgul Kukului und Martinestie. Arată situația trupelor Turcești și austriace la râul Râmnic.

În ce privește hărțile fizice sau administrative enumăr câteva din cele bune. Din anul 1700 este harta Munteniei de Stolnicul Constantin Cantacuzino, găsită în 1927 la British Museum din Londra ¹⁾.

În anul 1923 d-l profesor universitar G. Vâlsan descopere harta Moldovei a lui Dimitrie Cantemir la Biblioteca Națională din Paris, în colecția lui d'Anville, dăruiește o copie fotografică Academiei Române și publică un studiu asupra ei ²⁾. Titlul hărții este « Principatus Moldaviae nova et accurata Descriptio. Delineante Principe Demetrio Cantemirio ». Moldova este împărțită în județe, este mai exactă și se deosebește mult de celelalte hărți ale Moldovei, făcute de străini. Din 1722 este harta Olteniei ridicată de Friedrich Schwanz, în timpul când Austriacii au ocupat Oltenia în urma războaielor cu Turcii încheiate prin pacea dela Passarowitz; harta este foarte exactă, împărțită în județe, și munții sunt reprezentați prin movile, după manierismul cartografic de atunci. La această hartă se remarcă două lucruri: 1. pe lângă cele 5 județe oltene se dă și *ținutul Loviștei*, care ocupă o parte din nordul județului Vâlcea și o parte din județul Argeș; 2. Isvoarele Jiului, Jiul românesc și Jiul unghuresc isvoresc din Oltenia, nu din Transilvania, după cum am învățat cu toții în manualele de geografie. Explicația este aceasta: prin pacea dela Belgrad 1738, Turcii bătând pe Austriaci, aceștia au fost siliți să cedeze Oltenia Turcilor, dar au cedat-o fără bazinul carbonifer dela Lupeni și Petroșeni. Harta are titlul: « Tabula Valachiae Cis-Alutane per Friedr. Schwantzius Regimunis Heisterianii Anno 1722 » și este compusă din 4 foi de 65 × 56 cm.

Din timpul războaielor ruso-turce (1769—1790) este harta lui *Bawr*, intitulată « Carte de la Moldavie pour servir à l'histoire militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs », 1781. Este o hartă de un manierism topografic foarte pronunțat. Râurile sunt niște linii întortochiate cari au pretenția exactității, iar toată Moldova e înfățișată ca o regiune de munte sau de deal, atât sunt de multe și uniforme hașuri-le ce reprezintă relieful. Cu toate că s'a căutat să se dea cât se poate de exact formele plastice și localitățile și cu toate că este o hartă militară, în unele puncte n'a izbutit.

Din 1771 este harta lui *C. M. Roth*, Carte spéciale dela Principauté de Moldavie, divisée en ses districts. St. Petersburg. În această hartă se

dă împărțirea în județe și se însemnează localitățile unde Rușii au purtat lupte dela 1711—1771. Este o copie exactă după harta lui Dimitrie Cantemir.

Din 1772 este harta lui *Rizzi Zannoni*, Carte de la Pologne divisée par provinces et palatinats et subdivisée par districts... În această hartă se dă și Moldova împărțită în județe, iar localitățile sunt scrise cu litere latine și arabe ¹⁾.

Hărți bune topografice cari trebuiesc amintite sunt cele din 1788—1791. A) Militaerischer Aufnahme Brouillon von der Chotyner Raja bestehend in 29 Sectionen aufgenommen während des Kriegs mit der Pforte 1788 durch Hauptmann *Hora von Otzelowicz*. 1:28.800. Hartă compusă din 30 foi de 64 × 42 cm., făcută în timpul când trupele austriace au ocupat raiaua Hotinului. B)

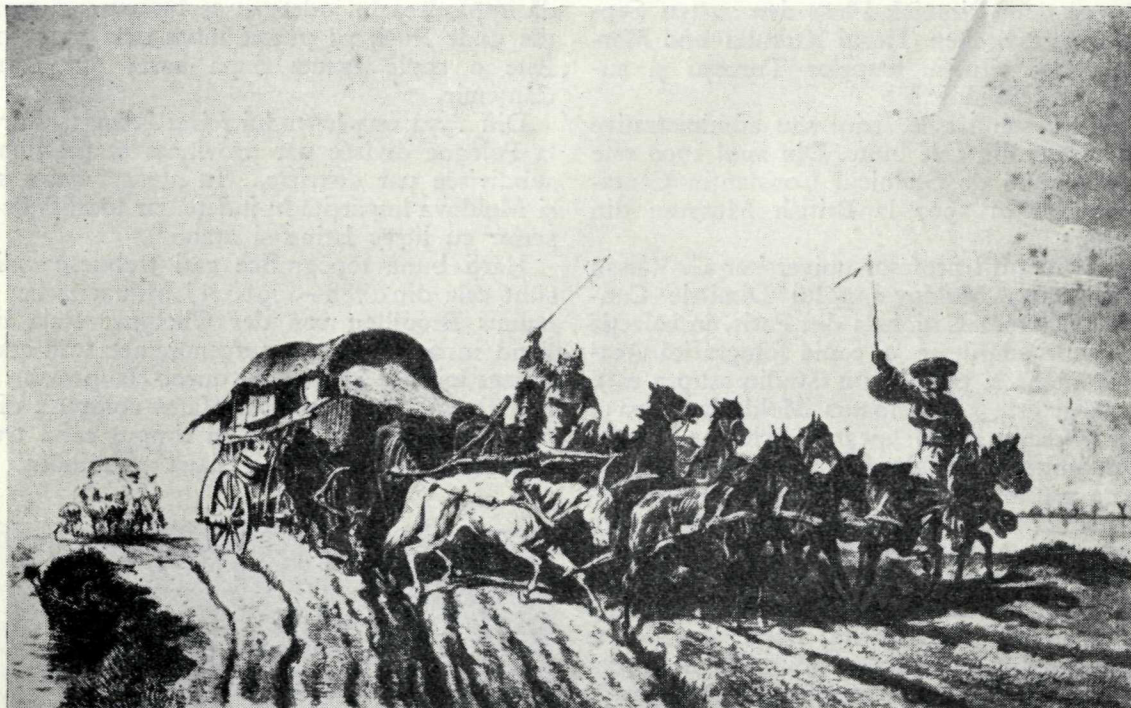
Port din Rucăr, cromolitografie de Szathmari (38 × 54)

Brouillon oder Originalaufnahme der fünf Moldavischen Districthen, nemlich des Sutschawaer,

¹⁾ Academia Română posedă o copie fotografică.

²⁾ G. VÂLSAN, *Harta Moldovei de Dimitrie Cantemir*. Anal. Acad. Rom., Mem. Secț. Ist. Seria III. Tomul VI, 1926.

¹⁾ Academia Română posedă din această hartă numai Moldova (fotografie 38 × 28 cm.) dăruită de d-l Prof. G. Vâlsan în Octombrie 1923. Originalul se găsește la Biblioteca Națională din Paris.

Căruță valahă, litografie de Holmann-Bachmann (întîia jumătate a sec. XIX) (38×24)

Căruță valahă de I. A. Klein (1834) (32×22)

Roman, Niamtz, Bakeu und Putnaer Bezirkes, welche im Jahr 1788 von der Kaijserlich Königlich Armee occupirt, und im Jahr 1790 unter der Direction des Deutsch Banatischer Gränzt Regiments Hauptmanns *Hora von Ottzelowitz* durch civil Ingenieurs aufgenommen worden... Hartă compusă din 108 foi.

C) Harta Munteniei făcută de Austriaci în 1791 are titlul: « Militairische Carte der kleinen oder Oesterreichischen und grossen Walachei, welche beide zusammen aus 394 Sectionen besteht, und wehrend dem Waffenstillstand zwischen der K. K. und der türkischen Armee vom Monat September 1790 bis Ende May 1791 durch den Generalquartiermeisterstab unter der Direction des Obristen *Specht* geometrisch aufgenommen, und in das reine ausgezeichnet worden ».

Această hartă manuscrisă colorată cuprinde 108 foi dreptunghiulare de 63×46 cm. la scara 1:57.600 și pe marginea fiecărei foi sunt însemnate localitățile cuprinse în foaie. Harta este foarte bine executată, exactă (ridicările s'au făcut pe baze geometrice) și mai ales prin bogăția faptelor de geografie fizică și umană¹⁾.

De un interes general pentru Muntenia și Moldova este și harta ridicată de Ruși la scara 1:420.000. Titlul hărții, în traducere este: « Harta teatrului războiului din Europa din anii 1828—1829... gravată de Depoul topografic al războiului la MDCCCXXXV [1835]. Corectată la anul 1853 după cercetările definitive din anul 1850, de Statul Major al ofițerilor din corpul 5 de infanterie ». Harta este compusă din 10 foi mari, o fâșie suplimentară și un mic plan de orientare.

Aceste foi cuprind rețeaua hidrografică, întinderea pădurilor și curăturile din acea vreme, împărțirea administrativă, căile de comunicație atât cele principale și secundare, și satele cu numărul gospodăriilor. Această hartă este un document geografic prețios²⁾. A fost descoperită de d-l G. Vâlsan la Biblioteca Regală din Berlin.

În timpul războiului Crimeii 1854—1856 Rușii părăsind Principatele Române, Austriacii le-au ocupat și atunci ridică harta Munteniei sub conducerea lui Fligely. Din această hartă Academia Română posedă numai 38 foi manuscrite; titlul ei este *Fürstenthum Wallachei*. Pe baza acestei hărți se tipărește în 1864 întreaga hartă a Munteniei, compusă din 110 foi sub titlul *Charta Ro-*

Zinca Goleasca, desen în creion de Barbu Iscovescu (21 × 28)

D. Bolintineanu, portret necunoscut, desen în creion de Barbu Predescu, făcut la Semlin în 8 Martie 1849 (9 × 14)

¹⁾ Despre această hartă s'a ocupat *Vintilă Mihăilescu*, Harta austriacă din 1791. « Buletinul Societății Regale Române de Geografie », 1928, pag. 366—372.

²⁾ Asupra acestei hărți vezi studiul d-lui *Profesor G. Vâlsan*, O fază din popularea Țărilor Românești (cu prilejul unei hărți statistice vechi descoperite în ultimul timp). « Buletinul Societății Geografice Române », Anul 1912.

măniei Meridionale publicată din ordinea Măriei Selle Principelui Domnitoriu Alessandro Ioane I. După planul original redicat prin dispozițiunea și cu speșele guvernului României de ingineri militari austriaci la anul 1856, în stabilimentul artistic Satmari. București 1864.

Harta manuscris din 1856 are pe marginea fiecărei foi toate satele ce sunt în ea, cu numărul caselor, grajdurilor și într-o eventuală încuartiruire arată câți soldați și cai ar încăpea.

Pe foaia care este reproducă regiunea București, se dau și câteva sate din tabela statistică, cu numărul caselor și grajdurilor:

	Incuartiruire			
	Case	Grajduri	Oameni	C a i
București	12.400	800	18.000	1.100
Băneasa	22	2	24	4
Bolt (colibele de țigani)	120	—	—	—
Brănești	162	40	320	160
Cernica	53	24	140	48
M-reă Cernica	18	—	500	—
Cioplea	44	3	44	6
Dobroești	70	1	60	2
Dudești	70	1	70	2
Floreasca	21	1	15	4
Fundeni	108	30	150	50
Herăstrău	18	—	12	—
Cățelu	35	3	40	5
Chitila	31	2	26	4
Colentina	25	—	20	—
Plumbuita	30	3	25	15
Mărcuța	4	1	60	4
Pantelimon	95	8	100	20
M-reă Pasărea	67	30	480	136
Plătărești	59	41	200	215
Bragadiru	75	4	75	8

Numărul hărților este destul de mare, dar cred că enumerarea aceasta e îndestulătoare pentru acest loc și prilej.

Tot pentru cunoașterea iconografică a neamului românesc, Academia Română posedă și o serie de *Albume* făcute de străini sau de români. Dintre albumele străine este al lui *William Miller*, *The costume of the hereditary States of the House of Austria*. London 1804. Acest album reproduce tipuri și costume din Austria, Ungaria, Transilvania și Bucovina. Gravurile au mărimea 16 × 18,5 cm. și reprezintă Lipovean din Bucovina, țărancă lipoveancă din Bucovina, țărânci de lângă Sibiu, țăran din jurul Sibiului, săsoaice din orașul Sibiu, orășeni și orășence din Sibiu, locuitor din regiunea Siretului și țărani ruteni din Maramureș. Un călător englez *George Hering* a călătorit prin Ungaria în vara anului 1838 și în albumul lui intitulat «*Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania*». London 1838, dă țărani ro-

mâni din Banat și câteva vederi: Dunărea la Cazane, Vederea Orșovei, băile Herculane, templul roman din Densuș și vederea exterioară a Castelului Huniade.

Pe lângă albumele călătorilor pictori francezi care au trecut pela noi, și amintite mai sus, amin-

Bianca Milesi, desen în culori de G. Asachi, din Albumul original lucrat la Roma în 1809 (28 × 43)

tesc și unul german intitulat *Trachten-Cabinet von Siebenbürgen* dăruit Academiei Române în Martie 1912 de Baron Ludovic Czekelius de Rosenfeld din Viena. Acest album este format din 119 desene în acuarelă, reprezentând aproape toate persoane istorice, sau costume din Transilvania și Țara Românească dela începutul secolului al XVIII-lea. Dintre personaje se dă Marcus Pefflinger, Georgius Hutter, Daniel Malmer, Teutsch, Principele Bathori, Rackozi, Kemeny și Apafi. Costume românești din Transilvania dă: ciobani, preoți, păzitori de vite, sătean, femeie din Făgăraș, femeie în costum de iarnă și femeie din mahalaua unui oraș. Tipuri și costume din Țara Românească sunt următoarele: Un episcop, un egumen, o călugăriță, un boer, soția unui boer, trei femei dela oraș, grup de țărani, negustor și vizitiu.

Dintre albumele românești amintesc pe al lui *Carol Beghenau*, căpitan inginer în armata română, care a adus contribuții prețioase în cartografia românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea. În timpul petrecut de el de-a-lungul Dunării dela Orșova până la Măcin pentru delimitarea ostroavelor între Muntenia și Turcia, el a văzut multe localități și atras de frumusețile lor a găsit timpul necesar să ia schițe formând mai târziu un album al Dunării. Albumul a apărut la Berlin cu titlul «Album der untern Donau-Gezenden». Albumul are 12 vederi în cromolitografie (23 × 17 cm.): Orșova veche, Porțile de fier, Cladova, Turnu-Severin cu ruinele podului lui Traian, vederea Vidinului, cetatea Nicopole, orașul Șiștov, vederea cetății Rusciuc, vederea portului Giurgiu, Silistra și Măcin.

Alte albume interesante sunt ale lui *Gheorghe Asachi* care conțin desaturile originale ale lui când studia Artele Frumoase la Roma, 1808—1812 în atelierul lui Michail Keck, în atelierul lui Canova și la Vatican. Activitatea culturală a lui *Gheorghe Asachi* în prima jumătate a secolului al XIX este însemnată și cunoscută destul de bine, dar despre activitatea lui artistică se știe prea puțin.

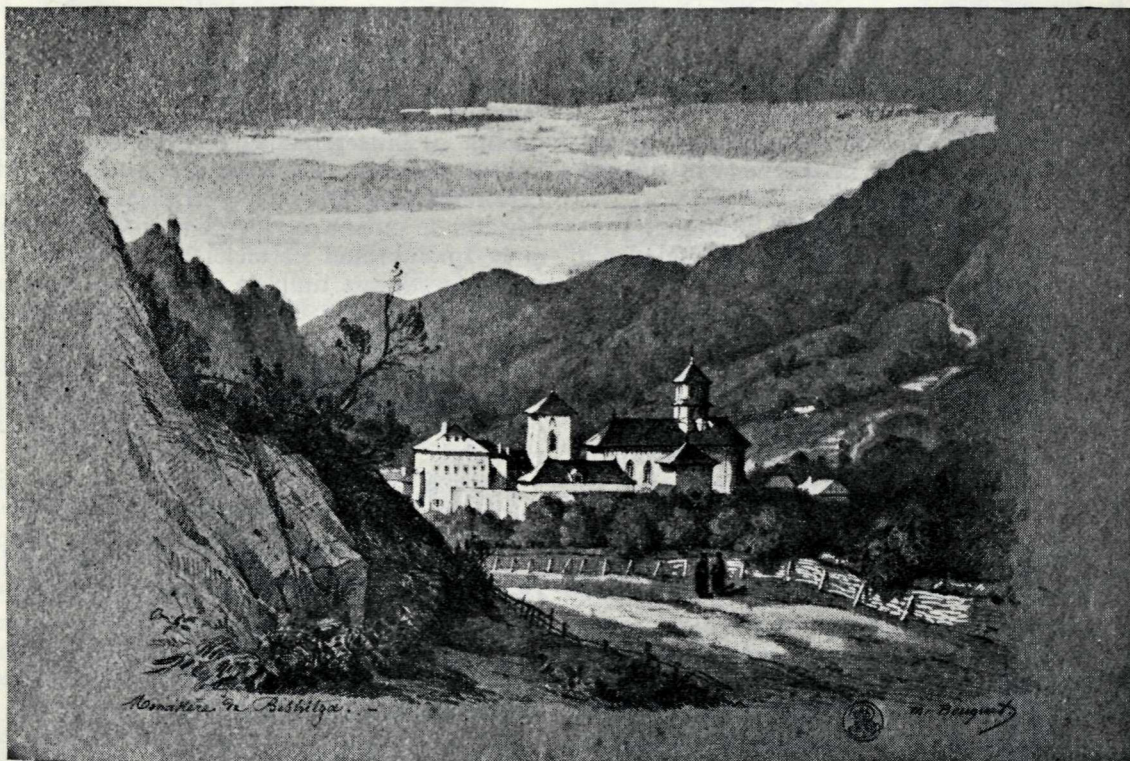
Desenurile originale rămase dela el, care sunt cuprinse în 6 caiete și 235 foi volante, îl pun în altă

lumină și s'ar putea face studii cu mult folos asupra laturii lui artistice. Caietele lui *Asachi* sunt următoarele: 1. Studio di disegno nelle camere di Raffaele a Roma 1808 di Giorgio Asaky. 2. Libro di disegni di G. Asaky cominciate a Roma 1808 e continuate a Iassy 1814; 3. Un album cu diferite desaturi după natură în care se găsește desenată și o scenă din pastorală sa *Mirtil și Chloe* «Tablo din Mirtil și Chloe reprezentat la 1816 în casele Hatmanului Const. Ghyka». 4. In aedibus Vaticanis 27 Iunius 1808 cominciai a disegnar Giorgio Asaky; 5. Studii dal Antico fati a Roma da Giorgio Asaky 1809. În el se găsește și portretul cunoscutei *Bianca Milesi*, care a fost muza lui și care prin caracterul ei i-a dat direcția în viață de a lucra pentru frumos, pentru cinste și pentru adevăr. Pe coperta interioară a albumului el scrie: *Milesia Virgo, te canem donec vitae aura inest mea*; 6. Album de Giorgio Asaky Moldavo. Roma 1809.

În cele 235 foi volante conține desaturi după natură și după antic.

Mă opresc aici cu aceste puține informații despre colecțiile care se găsesc în Secția Stampelor și pe care Academia Română ca întotdeauna le pune la îndemâna cercetătorilor dornici de a studia trecutul neamului nostru.

IOAN C. BĂCILĂ

Mănăstirea Bistrița din Moldova, desen în cărbune de M. Bouquet, din Albumul original (1840) (46 × 31)